

Bilance v mezičase

Příjezd dalších uprchlíků v rámci projektu na přesídlení 153 iráckých křesťanů do České republiky byl vládou ČR ukončen. V ČR je tak v tuto chvíli 40 lidí, které jsme vytrhli z míst nebezpečných pro jejich život a o které se dále staráme. Jak všichni víme, důvodem k zastavení příjezdu dalších uprchlíků byla skutečnost, že dvě velké skupiny těchto lidí chtěly jet do Německa, případně do jiné země EU. První skupině se celkem 25 lidí se to podařilo (přínejmenším dočasně), druhé již nikoli a odjeli zpět do Iráku. Kromě toho se 8 uprchlíků z Brna vrátilo do vlasti již předtím.

Je třeba mít na paměti, že v naší zemi zůstává 40 iráckých křesťanů, které Nadační fond musí ubytovat, najít jim práci a pokračovat s nimi v integračních programech.

My, kteří se v Nadačním fondu angažujeme, jsme dotazováni, v čem jsme udělali chybu, nebo – a to možná ještě častěji – nám různí lidé vysvětlují, co vše jsme zanedbali nebo udělali špatně. Určitě jsme mohli řadu věcí udělat jinak a byli bychom sami proti sobě, kdybychom své chyby nechtěli uznat. Nicméně často slýcháme námitky, které vycházejí spíše z neznalosti než z reality.

Na počátku této bilance chci upozornit na jednu důležitou věc. Od samotného počátku nám bylo jasné, že projekt neproběhne bez problémů. Věděli jsme, že zrealizovat takto komplikovanou věc bez zádrhelů by byl zázrak. S tím jsme nepočítali, nicméně předpokládali jsme spíše různé drobné nezdary. Doufali jsme, že problémy nenabydou takových rozměrů, jakých nabyly, ale bylo nám jasné, že to vyloučit nelze.

O něco jsme se pokusili, a uspěli jsme pouze částečně. Prostě jsme lidé, kteří se pustili do něčeho, o čem věděli, že úspěch rozhodně není zaručen. Mnozí naši spoluobčané jsou toho smýšlení, že lidé by se měli pouštět pouze do akcí, v nichž je úspěch zaručen stoprocentně. Toto smýšlení nesdílíme – a takové akce navíc patrně vůbec neexistují. To ovšem neznamená, že považujeme za správné nesmyslně riskovat.

Nyní bych se rád vyjádřil k nejčastějším námitkám.

Pominu stranou hlasy, že je špatné pomáhat komukoli z Blízkého východu a že všichni uprchlíci jsou potenciální teroristé. Pominu nepravdivé osočování, že to celé děláme pro peníze. Chápu, že některým lidem přijde téměř neuvěřitelné, že by někdo mohl něco dělat nezištně, ale to není problém ani náš, ani našich podporovatelů, nýbrž těch, kdo si něco takového nedovedou představit. Budu se zabývat námitkami lidí, kteří – ať už z jakýchkoli důvodů – cítí potřebu pomáhat lidem v nouzi.

Snad nejčastější námitkou je, že jsme uprchlíky špatně vybrali.

Pokud by kritériem správného výběru bylo, že všichni lidé, kteří se přihlásili do programu, zůstanou v ČR, pak jsme skutečně vybrali špatně. Nicméně si nejsem jist, zda existuje nějaká organizace, která by s jistotou prohlásila: „Všichni lidé, které my vybereme a přivezeme do ČR, zde zůstanou.“ Pokud taková organizace existuje, nechť se pustí do díla. Budeme jí držet palce.

Měli jsme určitá kritéria výběru. Všichni vybraní měli za sebou ověřený příběh vyhnání z domova islámskými radikály. Všichni vyjádřili touhu zůstat v ČR. Všichni byli prověřeni nejen námi, ale i českými úředníky a našimi tajnými službami. Kdybychom mohli s těmi lidmi mluvit ne dvakrát či třikrát, ale například desetkrát, sestavit jejich psychologický profil, případně je posadit na detektor lži, možná bychom přišli na některé, které bychom vyřadili. Ale berte prosím v úvahu – některé věci prostě nejsou reálné. Někteří lidé, kteří nás dnes kritizují, měli námitky, že seznam zájemců o přesídlení by se dal pořídit mnohem levněji, a že zbytečně utrácíme za letenky do Iráku. Jaké z toho plyne poučení? Poměrně jednoduché a vlastně logické: To, že někdo přijde o dům a o zaměstnání, to, že někdo musí prchat před lidmi, kteří by ho mohli (a chtějí) zabít, z takového člověka neudělá Mirka Dušina. To, že se někomu děje křivda nebo že přijde o majetek a o budoucnost, může, ale nemusí přispět k tomu, aby se stal charakterním a vždy dodržel dané slovo.

Další běžnou námitkou je, že vybraní lidé nebyli náležitě poučeni o tom, co je zde čeká.

Můžeme se samozřejmě přit o obsahu slova „náležitě“. Nicméně námitka, že jsme lidem neřekli, co je tady čeká, není pravdivá. O podmínkách programu byli lidé na našem seznamu poučeni. Základní informace dostali písemně. Věděli od nás, že jim v naší zemi nebudou létat pečení holubi do úst, ale že se budou muset o nový život přičinit. Nicméně mnozí z nich nikdy nebyli v cizině, a slovní poučení (ani písemné) o životě v ČR jim pochopitelně nezjednalo takové představy o novém domově, který jsme jim nabízeli, aby nebyli výrazně překvapeni, když se v České republice ocitli.

Další častou námitkou je, že jsme laici a že jsme podobnou iniciativu měli přenechat zkušenějším a povolnějším.

Byli jsme si velmi dobře vědomi, že jsme laici. Ale právě proto jsme spolupracovali a nadále spolupracujeme s lidmi a organizacemi, kteří mají s integrací cizinců zkušenosti. Radili jsme se s nimi, ale především jsme je do našeho projektu přímo angažovali. Ti, kdo tvrdí, že jsme se neradili s odborníky, prostě nevědí, o čem mluví.

Od počátku nám bylo jasné, že jednou z nejpádnejších námitek bude, že utrácíme zbytečně peníze daňových poplatníků. Věděli jsme, že pokud by tomu tak bylo a projekt by se nezdařil, bylo by to pravda a my bychom se stali terčem

kritiky, ne-li nenávisti. A naše vlastní svědomí ani nechtělo, abychom tyto finanční zdroje využívali. Proto jsme o žádné státní finance nežádali, ba dokonce jsme ani nevyhlašovali nějaké veřejné sbírky.

Nyní se pokusím odpovědět na otázku, proč dvě poměrně velké skupiny program opustily.

Předně je třeba vzít v úvahu, že tito lidé žijí a rozhodují se kolektivně. Dobře víme, že v oné pětadvacetičlenné skupině, respektive jedné velké rodině, která odešla do Německa, byli lidé, kteří by raději zůstali zde. Ale klan prostě rozhodl. Každá taková skupina má nějakého vůdce, mnohdy (ale ne nutně vždy) nejstaršího, jehož slovo platí více než slovo ostatních a jemuž se ostatní ve finále podřídí. Přiznám se, že konkrétně já jsem s něčím takovým nepočítal. Navenek pak odchod pětadvaceti lidí vypadá jako důkaz toho, že něco bylo zcela zásadně špatně.

Za druhé: Tito lidé žili v prostředí, kde je lež, nebo raději řekněme „pružné přizpůsobování reality“ zřejmě běžně používanou základní životní strategií. To není výčitka vůči nim, jde o realitu plynoucí z toho, kde žijí. Bohužel to platí i pro křesťany. Přiznám se, že v průběhu času jsem jejich „křesťanství“ (většiny, ne všech) začal chápat spíše jako kategorii etnickou (mateřštinou těchto lidí je aramejšťina či chaldejšťina, nikoli arabšťina); než náboženskou. Pro bojovníky Islámského státu – ale i pro většinu jiných muslimů – jsou to ovšem jinověrci, kteří nemohou být plnoprávními členy společnosti. Tito lidé věděli, že celý projekt je financován z dobrovolných darů, a že dobrovolníci, kteří se o ně starají, jim zcela zdarma věnují svůj čas. My všichni, kteří jsme celou věc začali, jsme do celého projektu vložili mnoho vlastních prostředků bez jakéhokoli očekávání, že se nám to na této zemi vrátí. A hlavně jsme do projektu vložili svou vlastní čest – například ve chvíli, kdy jsme uprchlíky bránili proti reportážím TV Prima. Pokud jsme si někde skládali poklad, pak v nebesích, nikoli zde. Nicméně přesto jsme se setkávali s někdy až komickou nedůvěrou. Mnohdy jsme museli uprchlíky, na nichž nám tolik záleží, opakovaně ujišťovat o tomtéž. Pro mě bylo velice těžké vidět, jak se řítí do průšvihů. Říkal jsem jim, co je čeká, pokud z programu vystoupí, dostali to písemně, přeloženo do arabšťiny, a přesto to udělali. Jihlavská skupina neustále opakovala, že „mají svého právníka, a ten jim říká něco jiného“. Připadalo mi, jako kdyby někdo nařídil člověku s čerstvým řidičákem, aby nastoupil do auta, nastartoval, sešlápl plynový pedál až na zem a vyrazil do slepé ulice, na jejímž konci je zeď. Připadali mi někdy jako děti – nicméně z právního hlediska jsou to dospělí lidé, kteří se svobodně rozhodují. Je mi jich velice, velice líto.

Konečně zmíním ještě jeden aspekt, jemuž dodnes nerozumím. To co udělali, postihlo všechny, kdo se o ně starali, ale my jsme to nedělali kvůli vděku

zachráněných. Nedokážu však pochopit, že jim byli zcela lhostejní jejich krajané, kterým uzavřeli cestu do ČR. Stejně tak jim bylo jedno, že jejich jednání rozhodně nepřispěje k tomu, aby obyvatelé České republiky, ale i jiných, zejména střeoevropských zemí, byli ochotni lidem z Blízkého východu více pomáhat.

Co program přinesl? Mně osobně – a patrně i mnoha dalším – vědomí, že jsme se alespoň pokusili něco udělat pro lidi, kteří v Iráku nemají žádnou budoucnost. Naprostá většina těchto lidí neměla žádné prostředky, aby se dostali někam na Lesbos či na Lampedusu.

Dále vědomí, že česká církev – bez ohledu na denominaci; katolíci, evangelíci i evangelikálové se v této věci spojili a nikdo se ani nesnažil hrát si na vlastním písečku – je schopna podobný projekt podpořit. Patrně bychom mohli požádat své přátele v cizině, aby nám s financemi pomohli, ale chtěli jsme, aby toto byla záležitost především české církve. Pomáhat za „cizí“ peníze je pochopitelně mnohem snazší, ale my jsme přesvědčeni, že tato akce české církve, byť se zdařila jen z menší části, má obrovský duchovní význam jak pro církev, tak pro národ.

Mluvím-li o české církvi, nechci opomenout i řadu lidí, kteří nám pomohli, ač se ke křesťanství nehlásí. Toto není vyloženě církevní projekt, a já jsem vděčný za některé úžasné lidi, kteří se považují za nevěřící, ale vydatně nám pomohli.

Vřelý dík patří především všem dobrovolníkům, kteří se do projektu zapojili. Mnozí z nich – hlavně jihlavští a brněnští – by měli plné právo cítit se zklamání, ne-li podvedení. Jsme přesvědčeni, že ani jejich snahy nebyly marné a nevyšly naprázdno. Je to trochu jako s výchovou dětí: Někdy i moudří a obětaví rodiče vidí, že jejich potomek se v dospělosti vydal na špatnou cestu. To však neznamená, že jejich snaha správně ho vychovat byla zbytečná. A dokud chodíme po této zemi, máme všichni – včetně „našich“ iráckých křesťanů – příležitost svá dosavadní rozhodnutí přehodnotit. My křesťané tomu říkáme pokání.

Dále patří dík některým politikům, kteří se od nás neodvrátili, když se věci zadrhly. Byli i mnozí další, kteří se k projektu hlásili, jen dokud vše vypadalo nadějně, ale tak to zkrátka v životě chodí.

A konečně patří dík i pracovníkům Ministerstva vnitra, s nimiž jsme přišli do styku. Jejich jednání bylo vždy korektní a věcné. Samozřejmě, rozhodnutí projekt nejprve podpořit a pak zastavit příjezd dalších uprchlíků, bylo politické – na to tito lidé patrně neměli vliv. Chceme však zmínit, že jsme se setkali s profesionalitou a nemůžeme si na spolupráci s MV stěžovat.

konec dubna 2016

Dan Drápal